

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2B-LH-1.sada-č.30

Autor: PaedDr. Ludmila Hulvová

Datum vytvoření: březen 2013

Název DUM: Literární pojmy 3

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: 9.

Druh učebního materiálu: HotPotatoes

Klíčová slova: literární druhy a literární žánry, básnické prostředky (od P do Z)

Anotace:

Test slouží k upevnění znalosti literárních pojmů. Navazuje na předcházející dvě hodiny, kdy žáci pracovali se svým slovníčkem literárních pojmů VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_slovník a během práce ho využívali. Definice pojmů, se kterými se žáci v testu setkají, totiž z tohoto slovníku vycházejí. Žáci mají tedy vybrat co nejpřesnější a také nejúplnější definici pojmu (má co nejvíce odpovídat definici ve slovníku). Test je vhodné opakovat a pak už nahlížet do slovníku co nejméně.

Test je rozdělen do čtyř samostatných souborů vytvořených v programu HotPotatoes (jsou označeny VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_a,b,c,d), a to proto, aby velké množství pojmů žáky nezahltilo. V jedné hodině stihli vypracovat všechny čtyři části jen někteří žáci. Ostatní se k nim vrátili v další hodině nebo samostatně mimo vyučování.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_slovník

Absurdní drama – „nesmyslné drama“ - chce odrážet svět plný nelogičností, zmatků, Samuel Becket: Čekání na Godota, V. Havel: Zahradní slavnost

Adaptace – přepis látky do jiné podoby – např. literární dílo se převede do filmové či divadelní podoby

Aforismus – stručné a vtipné vyjádření podobné lidovému přísloví, vyjadřuje moudrý postřeh ze života pomocí významového kontrastu, autor bývá známá osobnost (lyrika). Mezi tím, co chceme a co musíme, se utváří celý náš život. (Čapek)

Aliterace – opakování stejné hlásky nebo skupiny hlásek na začátku veršů

Anafora – opakování stejných slov na začátku veršů

Aktovka – div. hra jen s jedním dějstvím

Anekdota – krátká humorná příhoda zakončená překvapivou pointou (malá epika)

Apelativní literatura – k něčemu důrazně vyzývá

Apokryf – nepravý nebo podvržený text nebo text oficiálně neuznaný (např. příběh o Judit není zařazen do Bible)

Apostrofa – básnické oslovení neživé věci nebo zemřelé osoby apod.

Archaismus – zastaralý jazykový prostředek, který je nahrazen jiným (jel na půlnoc – jel na sever)

Asociace – volné sdružování představ – jedno slovo vyvolá v představě jiné slovo: strom – les)

Autobiografie – vlastní životopis (věcná lit.)

Baroko – umělecký směr 17. století, zvýrazňující citové zaujetí, silně působí velkými kontrasty, pohybem - odráží neklid doby, zvýrazňuje víru v Boha

Báje (mýtus) – jeden z nejstarších lit. žánrů, je to smyšlené vyprávění, které mělo vysvětlit vznik světa, člověka, zvířat, rostlin a jiných jevů, vystupují tam často nadpřirozené síly, bohové apod., slavné jsou hlavně řecké báje (epika)

Bajka – jinotajné vyprávění přinášející mravní poučení pro lidi, ukazuje, co je dobré a co zlé, často tam vystupují zvířata (ale i rostliny ...), veršované i prozaické (epika)

Ezop, I. A. Krylov, La Fontaine..., M. Macourek

Balada – lyricko – epická báseň s pochmurným dějem, často končí tragicky, u starších lidových balad je častý motiv viny a trestu a působení nadpřiroz. bytostí (K. J. Erben – Vodník)

Sociální balada – příběh zachycuje nespravedlnost ve společnosti, bez nadpřirozených vlivů (Petr Bezruč, J. Neruda, J. Wolker)

Báseň – dílo psané ve verších, většinou s pravidelným rytmem, často rýmované

Básnická povídka (poema) – veršovaná povídka se zajímavou hlavní postavou, víc než na děj se zaměřuje na líčení vnitřního světa hrdiny – jeho myšlenky, pocity

Básnický obraz – vyjádření skutečnosti pomocí obrazu - metafory, personifikace ... (viz tropy)

Beletrie – krásná literatura - umělecká lit.

psaná veršem i prózou, oproti literatuře věcné zvýrazňuje estetický zážitek při čtení (formu)

Bestseller – úspěšné dílo, prodává se

Blues – báseň ve formě písně vyjadřující melancholickou náladu (lyrika)

J. Kainar – Moje blues

Bylina – ruská lid. veršovaná báseň o činech lidových hrdinů nebo bohatýrů (lyrika + epika)

Cenzura – dohled státu nad tvůrčí prací autorů, povolování, či zakazování zveřejnění díla apod.

Cestopis – autor zajímavě popisuje vlastní cestu

Marco Polo – Milión, K. Čapek, Zikmund + Hanzelka)

Citát – doslovné uvedení nějakého textu či promluvy určité osoby – většinou jen části

Činohra – divadelní hra, děj většinou vážný, bez tragického závěru – obraz běžného života, často s komickými momenty (drama)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dialog - rozhovor

Drama – divadelní hra

Dramatik – autor divadelních her

Dramaturg – rozhoduje o repertoáru divadla, vybírá hry a spolupracuje s režiséry

Derniera – poslední uvedení hry

Elegie – žaložpěv, báseň vyjadřuje smutek, bolest (lyrika)

Epika – literární dílo obsahující děj - příběh

Epigram – krátká satirická báseň s výraznou pointou (lyrika) K. Havlíček Borovský

Epilog – doslov, závěr

Epitaf – krátký veršovaný nápis na hrob, vlastní napsal např. F. Villon, J. Wolker, (lyrika)

Epos – rozsáhlý příběh o významné události (válce), osobě, většinou hrdinovi, s mnoha dějovými odbočkami, dlouhými popisy apod. Epos o Gilgamešovi, Ilias, Odyssea (snad od Homéra), Píseň o Rolandovi, Alexandreis – (velká epika)

Exilová literatura – literatura vytvořená autory v exilu (byli přinuceni odejít)

Fejeton – publicistický styl - kratší novinový článek o aktuálním problému ve společnosti, psaný vtipně, zábavně, někdy lehce zesměšňuje (Neruda, Křesťan...)

Fejetony vycházejí i knižně – mimo noviny (mezi věcnou a uměleckou lit.)

Glosa – publicistický styl – krátký komentář k události dne

Gradace – zesilování, postupné vyvrcholení (kompozice)

Groteska – humorné dílo (kniha, film...) založené na nadsázce – přehánění až do nepravděpodobnosti, nesmyslnosti (epika)

Hymnus – óda laděná vznešeně až pateticky, má „velké“ téma jako národ, svoboda ... (lyrika) Nezval – Zpěv míru

Idea – hlavní myšlenka díla

Inspirace – popud k tvůrčí práci, (něco, co přivede k nápadu)

Interview – rozhovor se známou nebo zajímavou osobou, autor klade otázky, (publicistika)

Inverze – neobvyklé pořadí slov – přehozené (učitel ruky stisk)

Ironie – druh humoru - výsměšného a kritizujícího, pozitivní vyjádření má opačný smysl (Ty jsi génius!)

Jednání (dějství) – část delší divadelní hry, většinou ohraničené přestávkami

Kaligram – báseň vepsaná do nějakého obrazce)

Apollinaire, Morgenstern (lyrika)

Komedie – hra s veselým dějem (drama)

Komentář – poznámky, vysvětlující text nebo v publicistice krátký hodnotící text na aktuální téma

Kompozice – sestavení díla – uspořádání témat

Kontrast – velký rozdíl (častý kompoziční princip)

Kronika – rozsáhlý záznam důležitých událostí země, města... většinou chronologicky řazených

Kosmas, Dalimil, Hájek z Libočan.... (velká epika)

Libreto – text k opeře, baletu, muzikálu, má děj (epika)

Legenda – vyprávění o životě svatých, jejich smrti, zázracích ... veršované i prozaické (epika)

Život Konstantinův, Život svatého Václava

Lyrika – literární dílo vyjadřující pocity, atmosféru, názory; nemá děj

Melodram – mluvené slovo doprovází hudba (drama) Z. Fibich – Vodník

Memoáry – paměti, vzpomínky, příběhy z autorova života (věcná lit.)

Monografie – vědecké dílo o jednom jevu, o jedné osobnosti, umělci, památce..... (věcná lit.)

Motiv – nejmenší tematický prvek díla (– viz učebnice, slovník)

Motto – krátký text, který uvádí literární dílo a významově s tímto dílem souvisí, nemusí být od téhož autora

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Monolog – delší promluva 1 osoby

Muzikál – drama, v němž se mluví, zpívá a hlavně tančí (důležitá je choreografie), hudba je současná

(West Side Story – L. Bernstein)

Novela – vyprávění blízké povídky (má 1 hlavní zápletku), ale je delší a postavy se většinou vyvíjejí, (epika)

Obraz – část děje divadelní hry odehrávající se v jednom prostředí

Óda – rozsáhlejší oslavná báseň, laděná vzletně, radostně (lyrika)

Opera – hudební drama, většinou vážnějšího rázu, libreto se zpívá za doprovodu orchestru, vyvíjí se od konce 16. st.

Opereta – hudební drama lehčího rázu, mluvené slovo se střídá se zpěvem melodicky líbivých písní, vyvíjí se od konce 19. st. (o. Nedbal: Polská krev, J. Offenbach: Orfeus v podsvětí)

Pantomima – děj libreta je na jevišti vyjádřen mimikou a gesty beze slov, často s hudbou

Paralela – obdoba

Paralelismus – ve výstavbě básně: podobné sestavení slok (umístění podobného prvku na stejném místě)

Parodie – zesměšňující napodobení

Patos – slavnostní vyjádření velkých,

Pásmo – žánr moderní (avantgardní) poezie, je to delší sled veršů, které významově nesouvisejí, jen zachycují volný tok básnickových představ (lyrika), založil G. Apollinaire

Píseň – kratší lyrická báseň s pravidelným rytmem a zřetelným rýmem, často s refrémem (opakuje se několik veršů), nejde ale o text zpívané písničky.

Poezie – básně (veršovaná díla), opak prózy a divadelní hry

Pohádka – původně lidové vyprávění, které se neváže ke skutečné události, je celé vymyšleno. Jde o střed dobra se zlem, často se zde vyskytují nadpřirozené bytosti, jevy, dobro vítězí.

Typy: klasická x moderní, , fantastická (kouzelná) x novelistická (děj je blízký skutečnému životu), lidová x umělá (známe autora), zvířecí...

Pointa – nejdůležitější myšlenka díla, nejčastěji se objevuje v závěru jako překvapivý zvrat, myšlenkový vrchol

Porekadlo – drobný, někdy rýmovaný literární útvar udržovaný lidovou tradicí, který vyjadřuje životní zkušenost, oproti přísloví chybí mravoučný soud (Bez peněz do hospody nelez)

Pověst – vyprávění z minulosti o nějaké osobě nebo události, je ale pozměněné – někdy méně, jindy velmi (fantazie, nepřesnosti těch, kteří vyprávěli)

Typy: místní (o hradu), historická (o Žižkovi), rodová (původ šlechtického rodu, démonická (o vlkodlacích)

Povídka – kratší vyprávění s jednou jednoduchou zápletkou, kratšího časového rozsahu, několik postav, (většinou jedna hlavní), jejichž charakter se nevyvíjí. Kratší povídky označujeme jako příběh, historku.

Prolog – úvod

Pranostika – krátké lidové pořekadlo o počasí během roku

Premiéra – první uvedení hry

Próza – neveršované dílo, opak poezie, ale také divadelní hry

Přesah – v básni věta přesáhne do dalšího verše

Přísloví – krátká, někdy rýmovaná lidová moudrost s mravním poučením (lyrika), bývá obrazně vyjádřená - Kdo jinému jámu kopá...

Rčení – ustálené slovní spojení s obrazným významem (vzal nohy na ramena)

Recenze – zhodnocení uměleckého nebo vědeckého díla – kritika

Referát – věcná literatura, informuje a hodnotí, týká se osobnosti, díla, události, země....

Reportáž – publicistický styl, autor seznamuje čtenáře či posluchače s tím, co viděl, zažil, uvádí fakta i své dojmy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Revue – zábavný program plný scének, písní, tanců, může mít nějaké zaměření (škola, dovolená, láska..)

(Další význam – odborný časopis o umění, vědě, politice)

Román – rozsáhlá próza, s mnoha zápletkami a postavami, jejichž charakter se může měnit, zachycuje delší časové období, více prostředí, jeho stavba je složitá

(Typy: historický, dobrodružný, psychol.)

Romance – původně španělská lidová veršovaná píseň oslavující rytířské ctnosti, nyní lyricko – epická báseň s rozverným obsahem, často milostná

Romaneto – novela (mezi povídkou a románem) s napínavým, záhadným či děsivým dějem, kdy se odhaluje tajemství

Rým – zvuková shoda na konci veršů (asi 3 hlásky) – druhy: sdružený, střídavý, obkročný(abba), přerývaný (abcb)

Rytmus – pravidelné rozložení přízvuků – přízvukných slabik v básni (trochej, jamb, daktyl, daktylotrochejský rytmus) obecný pojem (srdce – láska)

Řečnická otázka – autor se tázací větou neptá doopravdy, ve skutečnosti jde o důrazné oznámení, protože odpověď je jasná (Můžeme takový čin přehlédnout?)

Samizdatová literatura – neoficiální rozšiřování knihy opisováním na stroji nebo ručním psaním – dříve u zakázaných knih

Scénář – podklad pro divadelní hru, film (řeč postav, poznámky o způsobu podání, scénické poznámky o osvětlení, hudbě...)

Scénárista – autor scénáře

Sci-fi – (science fiction) vědeckofantastická literatura, v níž fantazie autora rozvíjí možnosti vědeckých objevů

Sonet – (znělka) lyrická báseň o 14 verších (4+4+3+3), často milostná nebo zamýšlející se o životě, stárnutí, umění..., na konci bývá shrnutí myšlenek

Stopa – jednotka rytmu – střídání přízvukných a nepřízvukných slabik (viz rytmus), slabice se říká také **doba**

Strofa – sloka

Symbol – konkrétní předmět, který zastupuje

Satira – druh humoru: kousavý, zesměšňující, kritizující špatnosti, užívá nadsázky (přehánění),

Sarkasmus – zesílená satira

Slogan – reklamní heslo

Sloupek – krátký článek v novinách o aktuálním jevu, události, podobá se fejetonu, je psán kurzívou na okraji novin do sloupečku

Soudnička – malá reportáž ze soudní síně o projednávání konkrétního zločinu (u nás R. Těsnohlídek)

Tropy – obrazná pojmenování:

- **metafora** – přenesení slova na jinou věc na základě podobnosti (zlatý míč = slunce)
- **personifikace** – druh metafory, oživení věci (ulice se směje)
- **metonymie** – přenesení slova na jinou věc na základě souvislosti, Nejčastějším typem je synekdocha – záměna celku a části (za smíchem přišly bodáky = vojáci)
- **přírovnání** (tvář jako obrázek)
- **epiteton** – básnický přívlastek, je to přídavné jméno hodnotící, citově zabarvené (kamenný úsměv)
- **oxymóron** – spojení protikladů (svítání na západě)
- **alegorie** – jinotaj, utajovaný smysl díla, abstraktní pojem (např. spravedlnost) je vyjádřen obrazně (žena se zavázanýma očima a váhami v ruce), častá je v bajkách
- **eufemismus** – zjemnění (usnul navěky)
- **hyperbola** – nadsázka, zveličení s cílem něco zvýraznit (tisíckrát jsem prosil)
-

Tragédie – druh dramatu – má vážný děj (boj proti nepřízni osudu, nepřítelům), tragický konec hrdiny

Vznik v antickém Řecku (Aischylos....)

Verš – řádek v básni

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výstup – začíná s nově příchozí postavou na jeviště

Zvukomalba – slovy vyjadřujeme různé zvuky
(hrom hřmí, švihnutí, bzučí)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_a

Povídka má spíše (1)_____ rozsah, (2)_____ jednoduchou hlavní zápletku, počet postav (3)_____ velký, charakter postav se během děje (4)_____, zachycené časové období není (5)_____.

Poezie jsou všechny (6)_____, tedy veršovaná díla, je to opak (7)_____ nebo divadelní hry.

Pohádka je původně (8)_____ vyprávění, které se neváže ke skutečné události - je celé (9)_____. Jde o střet (10)_____ se zlem, často zde vystupují (11)_____ bytosti, objevují se nadpřirozené jevy, (12)_____ čísla; dobro (13)_____ nad zlem (výchovní prvek pro děti a odraz touhy po lepším světě).

Pointa je důležitá závěrečná (14)_____ díla, nejčastěji se objevuje v úplném (15)_____ díla jako překvapivý zvrat, myšlenkový (16)_____.

Porekadlo je krátký, někdy (17)_____ literární útvar, který se podobá (18)_____, protože vyjadřuje životní zkušenost a autor je (19)_____, ale oproti němu chybí v porekadle (20)_____ poučení.

Pověst je vyprávění z (21)_____ o nějaké osobě nebo (22)_____, ale je (23)_____, někdy méně, jindy více - způsobila to například (24)_____ či zapomnětlivost těch, kdo vyprávěli. Rozlišujeme různé (25)_____ pověstí podle jejich tématu.

Prolog je opak epilogu, je to (26)_____ část díla neboli předmluva.

Pranostika je (27)_____ lidové porekadlo, které zachycuje zkušenost lidí - je o (28)_____ a zemědělství během roku.

Premiéra je (29)_____ uvedení díla - hry, filmu apod., opakem premiéry je (30)_____.

Próza je dílo, které není (31)_____, je to opak (32)_____ i divadelní hry.

Přesah - v básni přesáhne (33)_____ z jednoho verše do druhého.

Příslloví je krátká, někdy (34)_____ lidová moudrost s (35)_____ poučením

básně derniéra dlouhé dobra fantazie jednu krátké kratší lidové magická minulosti
mravní mravním myšlenka nadpřirozené nemění není neznámý počasí poezie pozměněné
prózy první přísloví rýmovaná rýmovaný typy události úvodní veršované věta vítězí vrchol
vymyšlené závěru

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

-----Klíč-----

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_a

Povídka má spíše kratší rozsah, jednu jednoduchou hlavní zápletku, počet postav není velký, charakter postav se během děje nemění, zachycené časové období není dlouhé.

Poezie jsou všechny básně, tedy veršovaná díla, je to opak prózy nebo divadelní hry.

Pohádka je původně lidové vyprávění, které se neváže ke skutečné události - je celé vymyšlené. Jde o střet dobra se zlem, často zde vystupují nadpřirozené bytosti, objevují se nadpřirozené jevy, magická čísla; dobro vítězí nad zlem (výchovný prvek pro děti a odraz touhy po lepším světě).

Pointa je důležitá závěrečná myšlenka díla, nejčastěji se objevuje v úplném závěru díla jako překvapivý zvrat, myšlenkový vrchol.

Pořekadlo je krátký, někdy rýmovaný literární útvar, který se podobá přísloví, protože vyjadřuje životní zkušenost a autor je neznámý, ale oproti němu chybí v pořekadle mravní poučení.

Pověst je vyprávění z minulosti o nějaké osobě nebo události, ale je pozměněné, někdy méně, jindy více - způsobila to například fantazie či zapomnětlivost těch, kdo vyprávěli. Rozlišujeme různé typy pověstí podle jejich tématu.

Prolog je opak epilogu, je to úvodní část díla neboli předmluva.

Pranostika je krátké lidové pořekadlo, které zachycuje zkušenost lidí - je o počasí a zemědělství během roku.

Premiéra je první uvedení díla - hry, filmu apod., opakem premiéry je derniéra.

Próza je dílo, které není veršované, je to opak poezie i divadelní hry.

Přesah - v básni přesáhne věta z jednoho verše do druhého.

Přísloví je krátká, někdy rýmovaná lidová moudrost s mravním poučením

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_b

Rčení je (1)_____ spojení slov s (2)_____ významem.

Recenze je kritické (3)_____ uměleckého nebo (4)_____ díla, hledají se pozitivní i negativní.

Referát patří do věcné literatury, (5)_____ a hodnotí, týká se např. osobnosti, díla, události, země...

Reportáž je útvarem (6)_____ stylu, autor seznamuje čtenáře či posluchače s tím, co viděl, zažil, uvádí fakta i své (7)_____.

Revue je (8)_____ program plný scének, písní, tanců, může mít nějaké (9)_____ (škola, láska...).

Román je (10)_____ próza (výjimečně může být román veršovaný) s mnoha (11)_____ a postavami, jejichž charakter se může (12)_____, zachycuje (13)_____ časové období, více prostředí, jeho stavba je (14)_____.

Romance je původně (15)_____ lidová veršovaná píseň oslavující rytířské ctnosti, dnes označuje lyricko-epickou báseň s (16)_____ obsahem, je často milostná.

Romaneto je (17)_____ s napínavým, záhadným nebo děsivým dějem, kdy se odhaluje nějaké (18)_____.

Rým je (19)_____ shoda na konci veršů (shodují se většinou poslední (20)_____ hlásky), rozlišujeme druhy: sdružený, (21)_____, obkročný, přerývaný...

Rytmus je (22)_____ rozložení přízvuků - přízvučných (23)_____ v básni, rozlišujeme druhy: trochej, (24)_____, daktyl, daktylotrochejský.

Řečnická otázka je (25)_____ věta, kterou se její autor neptá doopravdy, ve skutečnosti jde o důrazné (26)_____, protože odpověď je jasná.

delší dojmy informuje jamb měnit novela obrazným oznámení pravidelné publicistického rozsáhlá rozverným slabik složitá střídavý španělská tajemství tázací tři ustálené vědeckého zábavný zaměření zápletkami zhodnocení zvuková

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

-----Klíč-----

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_b

Rčení je ustálené spojení slov s obrazným významem.

Recenze je kritické zhodnocení uměleckého nebo vědeckého díla, hledají se pozitiva i negativa.

Referát patří do věcné literatury, informuje a hodnotí, týká se např. osobnosti, díla, události, země...

Reportáž je útvarem publicistického stylu, autor seznamuje čtenáře či posluchače s tím, co viděl, zažil, uvádí fakta i své dojmy.

Revue je zábavný program plný scének, písní, tanců, může mít nějaké zaměření (škola, láska...).

Román je rozsáhlá próza (výjimečně může být román veršovaný) s mnoha zápletkami a postavami, jejichž charakter se může měnit, zachycuje delší časové období, více prostředí, jeho stavba je složitá.

Romance je původně španělská lidová veršovaná píseň oslavující rytířské ctnosti, dnes označuje lyricko-epickou báseň s rozverným obsahem, je často milostná.

Romaneto je novela s napínavým, záhadným nebo děsivým dějem, kdy se odhaluje nějaké tajemství.

Rým je zvuková shoda na konci veršů (shodují se většinou poslední tři hlásky), rozlišujeme druhy: sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný...

Rytmus je pravidelné rozložení přízvuků - přízvučných slabik v básni, rozlišujeme druhy: trochej, jamb, daktyl, daktylotrochejský.

Řečnická otázka je tázací věta, kterou se její autor neptá doopravdy, ve skutečnosti jde o důrazné oznámení, protože odpověď je jasná.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_c

Samizdatová literatura je literatura, která se rozšiřuje neoficiálně mezi lidmi, a to ručním

(1)_____ nebo na psacím stroji apod. - dříve se takto šířily (2)_____ knihy.

Scénář je písemný (3)_____ pro divadelní hru, film apod., najdeme v něm jednotlivé části:

(4)_____ postav + poznámky o způsobu hereckého podání + (5)_____ poznámky o osvětlení, hudbě atd.

Scénárista = autor (6)_____.

Sci-fi neboli science (7)_____ je vědeckofantastická literatura, v níž (8)_____ autora rozvíjí možnosti (9)_____ objevů.

Sonet neboli znělka je (10)_____ báseň o (11)_____ verších (ve 4 slokách jsou verše rozděleny: 4-(12)_____ -3-(13)_____), báseň je často (14)_____ nebo se zamýšlí o životě, stárnutí, umění ..., na konci bývá (15)_____ myšlenek.

Stopa je jednotka (16)_____, je to krátká část (úsek) básně, v níž se střídají přízvučné a (17)_____ slabiky (těžké a lehké doby) podle určitého vzorce, a tento (18)_____ se pak opakuje v dalších částech básně.

Např. V kamnech praská, dědek každou chvíli zvalde ruce sobě.... se střídá přízvučná (-) a nepřízvučná slabika(o): - o - o - o - o - o - o - o - o - o , stopa tedy je (19)_____ (= trochej).

Strofa je jinak řečeno (20)_____ v básni.

Symbol je v literárním díle (21)_____ předmět nebo jev, který zastupuje (22)_____ pojem. Např. (23)_____ pěst znamená hněv, zlobu...

Satira je druh humoru - je kousavý, zesměšňující, (24)_____ špatnosti, užívá (25)_____ - přehánění.

Sarkasmus - zesílená (26)_____.

Slogan znamená (27)_____ heslo.

Sloupek je krátký článek v (28)_____ o aktuálním jevu, události, podobá se (29)_____, bývá psán (30)_____ na okraji novin do sloupečku. Zakladatelem je K. Poláček, proslul jím K. (31)_____.

Soudnička je malá (32)_____ ze soudní síně o projednávání konkrétního (33)_____ - u nás ji založil R. (34)_____.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- o 14 3 4 Čapek fantazie fejetonu fiction konkrétní kritizující kurzívou lyrická milostná nadsázky nepřizvučné novinách obecný opisováním podklad reklamní reportáž rytmu řeč satira scénáře scénické sevřená shrnutí sloka Těsnohlídek vědeckých vzorec zakázané zločinu

-----Klíč-----

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_c

Samizdatová literatura je literatura, která se rozšiřuje neoficiálně mezi lidmi, a to ručním opisováním nebo na psacím stroji apod. - dříve se takto šířily zakázané knihy.

Scénář je písemný podklad pro divadelní hru, film apod., najdeme v něm jednotlivé části: řeč postav + poznámky o způsobu hereckého podání + scénické poznámky o osvětlení, hudbě atd.

Scénárista = autor scénáře.

Sci-fi neboli science fiction je vědeckofantastická literatura, v níž fantazie autora rozvíjí možnosti vědeckých objevů.

Sonet neboli znělka je lyrická báseň o 14 verších (ve 4 slokách jsou verše rozděleny: 4-4-3-3), báseň je často milostná nebo se zamýšlí o životě, stárnutí, umění ..., na konci bývá shrnutí myšlenek.

Stopa je jednotka rytmu, je to krátká část (úsek) básně, v níž se střídají přízvučné a nepřizvučné slabiky (těžké a lehké doby) podle určitého vzorce, a tento vzorec se pak opakuje v dalších částech básně.

Např. V kamnech praská, dědek každou chvíli zvalde ruce sobě.... se střídá přízvučná (-) a nepřizvučná slabika(o): - o - o - o - o - o - o - o - o - o , stopa tedy je - o (= trochej).

Strofa je jinak řečeno sloka v básni.

Symbol je v literárním díle konkrétní předmět nebo jev, který zastupuje obecný pojem. Např. sevřená pěst znamená hněv, zlobu...

Satira je druh humoru - je kousavý, zesměšňující, kritizující špatnosti, užívá nadsázky - přehánění.

Sarkasmus - zesílená satira.

Slogan znamená reklamní heslo.

Sloupek je krátký článek v novinách o aktuálním jevu, události, podobá se fejetonu, bývá psán kurzívou na okraji novin do sloupečku. Zakladatelem je K. Poláček, proslul jím K. Čapek.

Soudnička je malá reportáž ze soudní síně o projednávání konkrétního zločinu - u nás ji založil R. Těsnohlídek.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_d

Tropy = (1)_____ pojmenování

Mezi tropy patří metafora, personifikace, metonymie, přirovnání, epiteton, oxymorón a alegorie.

Metafora je (2)_____ pojmenování - přeneseme slovo na jinou věc na základě
(3)_____ (požár na nebi = západ slunce).

Personifikace je druh (4)_____, znamená (5)_____ (zosobnění) věci.

Metonymie - podobně jako u metafory dochází k (6)_____ slova na jinou věc, ale na základě
(7)_____ (ulice se bouřila = lidé na ulici se bouřili).

Přirovnání je vyjádření, které užívá slovo (8)_____ nebo JAK, NEŽ - a po tomto výrazu se
uveče srovnávaná (9)_____, jev, osoba atd.

Epiteton neboli (10)_____ přívlastek je přídavné jméno (11)_____, citově zabarvené
(kamenný úsměv).

Oxymorón je označení pro spojení (12)_____ (lehká tíha).

Alegorie znamená (13)_____, skrytý smysl díla, kdy abstraktní pojem je vyjádřen
(14)_____ - osobou, příběhem (hloupost = osel), často se objevuje v (15)_____.

Tragédie je druh (16)_____, který má (17)_____ děj, často zachycuje
(18)_____ proti nepřízní osudu, nepřítelům, konec bývá (19)_____, například
hrdina umírá.

Verš je (20)_____ v básni.

Zvukomalba neboli onomatopoeia slovy (21)_____ různé (22)_____ pomocí
zvukových kvalit hlásek v těchto slovech (listí šustí).

Zvukosled - záměrné nahromadění (23)_____ ve zvolených slovech tak, aby zněla
(24)_____ (m, l, á), nebo naopak nepříjemně (c, s, t, r).

bajkách básnický boj dramatu hlásek hodnotící JAKO jinotaj metafory napodobujeme
obrazná obrazně obrazně oživení podobnosti protikladů přenesení příjemně řádek
souvislosti tragický vážný věc zvuky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

-----Klíč-----

VY_12_INOVACE_B_LH_1.SADA_30_cviceni_d

Tropy = obrazná pojmenování

Mezi tropy patří metafora, personifikace, metonymie, přirovnání, epiteton, oxymorón a alegorie.

Metafora je obrazné pojmenování - přeneseme slovo na jinou věc na základě podobnosti (požár na nebi = západ slunce).

Personifikace je druh metafory, znamená oživení (zosobnění) věci.

Metonymie - podobně jako u metafory dochází k přenesení slova na jinou věc, ale na základě souvislosti (ulice se bouřila = lidé na ulici se bouřili).

Přirovnání je vyjádření, které užívá slovo JAKO nebo JAK, NEŽ - a po tomto výrazu se uvede srovnávaná věc, jev, osoba atd.

Epiteton neboli básnický přívlastek je přídavné jméno hodnotící, citově zabarvené (kamenný úsměv).

Oxymorón je označení pro spojení protikladů (lehká tíha).

Alegorie znamená jinotaj, skrytý smysl díla, kdy abstraktní pojem je vyjádřen obrazně - osobou, příběhem (hloupost = osel), často se objevuje v bajkách.

Tragédie je druh dramatu, který má vážný děj, často zachycuje boj proti nepřízní osudu, nepřítelům, konec bývá tragický, například hrdina umírá.

Verš je řádek v básni.

Zvukomalba neboli onomatopoeia slovy napodobujeme různé zvuky pomocí zvukových kvalit hlásek v těchto slovech (listí šustí).

Zvukosled - záměrné nahromadění hlásek ve zvolených slovech tak, aby zněla příjemně (m, l, á), nebo naopak nepříjemně (c, s, t, r).